

Snacka om brott – en podd från Brå

Inspelat vid ett seminarium under Almedalsveckan 2019

Hur kan vi genom att arbeta brottsförebyggande skapa tryggare platser och samhällen (17 september 2019)

Medverkande: Karin Svanberg, enhetschef Brå; Maria Eggertsen Teder, arkitekt, Boverket; Sofie Adolfsson Jörby, enhetschef, Boverket; Bodil Hansson, kommunstyrelsens vice ordförande, Sundsvall samt Magnus Ydmark, stadsbyggnadsdirektör, Sundsvall.

Moderator: Willy Silberstein.

Inledande och avslutande speakerröst: Johannes Rosenberg, Copyfabriken.

JOHANNES: Genom att se över brottsförebyggande åtgärder redan vid planering av samhällen och platser, kan vi skapa trygghet för de människor som bor och vistas i ett område. Hur gör vi detta på bästa sätt? Och vilka av samhällets aktörer behöver vara involverade? Det diskuteras i det här avsnittet av Snack om brott special, av en panel vid ett seminarium som Brå arrangerade under Almedalen 2019. Medverkar gör Karin Svanberg, enhetschef på Brå, Maria Eggertsen Teder, arkitekt på Boverket, Sofie Adolfsson Jörby, enhetschef på Boverket, Bodil Hansson, kommunstyrelsens vice ordförande i Sundsvall, socialdemokrat, och Magnus Ydmark, stadsbyggnadsdirektör i Sundsvall. Moderator är Willy Silberstein.

WILLY: Jag ska alltså leda samtalet och mot slutet, på tal om det Monica sa, kommer jag alltså släppa in frågor så upp med en hand i så fall så får ni ställa dem. Nu lämnar jag ordet till Karin Svanberg, enhetschef på Brå.

KARIN: Tillfället gör tjuven brukar man ju säga. Man kan jobba brottsförebyggande på många olika sätt. Man kan jobba socialt och situationellt, det är en uppdelning man ibland gör av det brottsförebyggande arbetet. Det situationella handlar om att förhindra att brottet uppstår runt tillfället, precis som det låter. Man gör något för att förändra den aktuella platsen eller situationen, eller så planerar man helt enkelt rätt från början. Jag stod och pratade om Uppsala Resecentrum här igår, och då sa jag faktiskt det, där hade man kunnat planera rätt från början så hade man inte behövt betala för så mycket ordningsvakter där sen. Men det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet måste komma in i planeringsprocessen, och det är väl det vi ska prata lite grann om här idag. Om all sorts

förvaltning av platser. Hur fungerar det här arbetet generellt i Sverige idag? Svaret är att det fungerar inte på ett generellt sätt utan väldigt olika. De som har kommit långt med sitt brottsförebyggande arbete generellt är de som har en god bild av sin problembild och inte hymlar med den. Alltså vet vilka problem man har och också vågar säga att man har de problemen, och jobbar kunskapsbaserat utifrån den problembilden och sätter in de insatser som behövs utifrån en ordentlig analys av problembilden. En orsaksanalys. Den här kunskapen om den lokala problembilden när det gäller trygghet och brottslighet behöver komma in mer än vad det gör idag i planeringsprocessen när man förvaltar, bygger nytt och bygger om platser. Det är vår utgångspunkt. Det finns ju, och det kommer vi komma in sen, ett program för att skapa goda livsmiljöer. Så det kommer självklart in där, trygghet måste komma högt upp på den agendan om att skapa en god livsmiljö. Om ni vill att jag ska ge några konkreta exempel på vad det kan handla om för att man ska planera det här och öka tryggheten, så handlar det till exempel väldigt mycket om hur människor förflyttar sig i ett stadsrum. Olika knutpunkter som finns, vägar som möts, som jag nämnde är Resecentrum ett sånt ställe som kriminologer ofta benämner som att det uppstår friktion. Det är många människor på en plats med olika mål och syfte som inte egentligen är där för att möta varandra, de har ett annat syfte med den platsen. Där skapas det friktion, det kan skapas otrygghet. Det kan plötsligt bli folktomma, och det kan också vara alldeles för mycket folk på platsen. Det är ett typiskt sånt ställe där man måste tänka lite extra för att skapa trygghet och inte skapa tillfällen för brott när man planerar det. Det finns ju kunskap om det här. Det mesta får faktiskt att förutse och också i möjligaste mån förebygga, så det är inte så att det inte finns någon kunskap om det här. Det gäller bara att få in det i strukturerna. Det här gäller givetvis, som jag sa, när man planerar ett område från grunden. Det är många mellanstora städer i Sverige idag som växer väldigt mycket, och då gäller det ju att vi är med och tar in den här aspekten i planeringen. Jag tror att det är lätt hänt att man lite grann glömmer den om man har bråttom med att få bukt med bostadsbrist och annat. Då tänker man att man ska smäcka upp hus och bostäder till folk, och utan att tänka på det här. Det är ett historiskt misstag som vi har sett sen tidigare också. Så att försöka att inte göra det stora misstaget igen. Det finns då inom brottsprevention något som kallas för CPTED, crime prevention through environmental design, som har några generella utgångspunkter. Det kan man läsa mer om på vår hemsida, men jag ska försöka dra igenom det lite snabbt ändå. Territorialitet, att människor ser var gränser för att det här är någon egendom som jag inte ska gå in på och här äger jag det och ingen annan ska komma närmare. Man behöver inte sätta upp murar, som somliga vill ha, utan man kan göra det snyggt och fint så att man bara känner att det finns en gräns här. Också att programmera platsen så att man ser att det här är till för en social aktivitet, det här är till för

de som bor här att kunna sitta ute och grilla på den här platsen, det är inte till för alla, och så vidare. Så att man ser det, att man förstår vem det är som ska befolka platsen. Tillträdeskontroll innebär ju tillträde till byggnader så som vi vet, till exempel porttelefoner och grindar. Övervakning innebär att man helt enkelt ser till att det finns ögon på platsen, formell och informell kontroll av en plats. Försvårande av brottsgenomförande, det är det som vi alla tänker på. Vi låser dörren, vi låser cykeln. Vi gör såna saker för att det inte ska begås stölder helt enkelt, det minskar möjligheten att begå brott. Sen är det något som tillkommit och blivit mer dominerande inom det här Cpted, och det är Image. Platsen image. Vi ska skapa platser som är attraktiva att vara på, som signalerar ordning eller som signalerar, åter, vad det är för aktivitet som vi ska göra på den här platsen. Och också kopplat till det som många känner till, som kallas för Broken windows, att man ser till att det är snyggt och städat. Inga trasiga fönster och så vidare. Aktivitetsstöd är en typ av nudging kan man säga. Att man genomför åtgärder som uppmuntrar till en viss användning av platsen, en positiv användning istället för något som man skulle kunna betrakta som negativt. Man skapar lekplatser eller cafeer eller andra typer av mötesplatser. Man kan också planera så att busshållplatser, uttagsautomater och så hamnar på platser där man kan öka aktiviteten runt omkring så att det inte helt hamnar vid sidan av och att det blir en bra genomströmning av människor. Där tror jag att jag tänkte stanna.

WILLY: Tack, Karin. Jag tänker ändå ställa ytterligare några frågor till dig. Det är lite märkligt att det är ganska många platser där det här tänket inte funkar. Varför är det så? Du sa att det är inte så himla svårt egentligen?

KARIN: Nja, jag skulle väl inte säga att det inte funkar, men att man inte tar med perspektivet trygghetsskapande, brottsförebyggande, i all sorts planering eller förvaltning av platser.

WILLY: Då tycker jag ändå att jag vill höra ditt svar, för det låter inte som att det är så svårt, det är inte rocket science. Men ändå är det inte tillräckligt många som tillämpar det, vad beror det på?

KARIN: Jag tror det är väldigt många perspektiv som ska tas om hand när man bygger en plats. Det finns ett oändligt regelverk och det kan andra sen kanske vittna mer om. Jag är inte jätteinsatt i det, men jag har förstått att det finns väldigt mycket att ta hänsyn till. Tillgänglighet för funktionshindrade. You name it.

WILLY: Jag tänkte fråga, du sa bland annat att där det fungerar väl, där hymlar man inte utan medger att här finns problem. Och det du egentligen också säger då är att en del låtsas som att det regnar och vill inte riktigt facea problemen?

KARIN: Ja, så tror jag. Det har funnits en rädsla för att till exempel tala om vilken brottsfrekvens man har eller vilka otrygghetssiffror man har i en kommun eller på en plats i en kommun.

WILLY: Men är det också så då att även idag byggs det en del gemensamma rum där man fortfarande inte tillräckligt väger in de här aspekterna och att det i onödan för med sig en otrygghet?

KARIN: Jag kan inte säga det med säkerhet, att det aldrig tas med.

WILLY: Inte aldrig tas med, du får dra ner mig lite för jag tar i när jag går igång. Men att man ändå inte i tillräcklig utsträckning tar in det?

KARIN: Det skriver jag under på, att man skulle kunna ta hänsyn till det mer. Men förutom att det finns en massa aspekter och regler som tävlar med det här perspektivet, så är också frågan vilket samhälle vi vill ha. Om man går för långt med vissa av de här aspekterna som jag räknade upp i CPTED, då blir det ju ett säkerhetsnojigt samhälle. Man vill ju också ha en spännande stad. Och det var det jag menade med attraktivitet och image, att det också är viktigt att man inte...

WILLY: Gör det tråkigt?

KARIN: Precis, det ska inte vara Gilead, det måste också vara trevligt, trivsamt och lite spännande att bo i en stad.

WILLY: För att summera då kan man ändå säga att egentligen är det inte så svårt och det behövs inte några drastiska åtgärder, men med relativt rimliga åtgärder kan man skapa ett tryggt gemensamt rum?

KARIN: Absolut.

WILLY: Tack såhär långt, Karin. Då ber jag Maria Teder och Sofie Adolfsson Jörby från Boverket att komma fram. Och Karin kan ställa sig lite vid sidan, så kommer du tillbaka. Ni kommer tillsammans då att hantera mina frågor. Boverket är en viktig aktör här, på vilket sätt då? Det här är Sofie.

SOFIE: Jag kan säga att jag är enhetschef på Boverket, på en enhet som heter Stad och land, och vi sysslar med mellanrummen mellan husen kan man säga, i stort sett. Boverket är viktigt för Boverket är myndigheten för samhällsbyggande, och vi har fysisk planering. Vi har plan- och bygglagen som vårt huvudansvarsområde. Så när du bygger nytt är det våra regler, utifrån lagarna sen. Och vi gör mycket vägledning.

WILLY: Och ni jobbar just nu med bland annat gemensamma utrymmen och så som Karin pratade om. På vilket sätt har ni de frågorna?

SOFIE: På alla sätt, alla fysiska planeringar.

WILLY: Men vad gör ni då för att ni ska hjälpa dem som behöver det?

SOFIE: Vi ger ut vägledning. Såhär kan du göra, om olika frågor. Det kan handla om, som Maria kommer berätta mer om, det som vi håller på just nu som har med det här att göra. Men det kan också handla om, hur får vi en bättre grönstruktur i staden, hur tar vi hand om ekosystemtjänster. Hur gör vi med bullerfrågor, hur ska vi använda plan- och bygglagen. När jag gör en detaljplan, vilka frågor får jag ha med. Och så vidare, ända från den stora regionen och ner till bygglövet.

WILLY: Och Maria, du jobbar mer specifikt med det här. Vad är på gång där?

MARIA: Jag heter alltså Maria, jag är arkitekt och jobbar på Boverket och vi håller just nu på att ta fram en vägledning kring just det här med trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder och perspektiv i den fysiska miljön, i samverkan med Brå, polismyndigheten och länsstyrelserna. Den kommer vara färdig till hösten. Och det handlar väldigt mycket om det här som Karin beskriver, att det finns kunskap kring det här men ändå kvarstår problemet.

- WILLY: Vad är din förklaring till det, att det finns kunskap och ändå kvarstår väldigt mycket av problemen?
- MARIA: För det första är det en väldigt komplex fråga.
- WILLY: Men Karin sa att så himla komplicerat är det inte? Men du tycker det?
- MARIA: Det handlar väl om att om man ska bli lite arkitektig och prata om rum så är ju rum både en fysisk miljö och en social miljö, och de två samverkar för att skapa rummet så som vi upplever det. Sen finns tiden också som ytterligare en aspekt på det hela. Man måste greppa kring alla de här dimensionerna.
- WILLY: Är det en konflikt mellan att det ska vara trevligt och att den fysiska säkerheten och så ska vara hög, ibland?
- MARIA: Det behöver inte vara det men det kan vara.
- WILLY: Kan du ge ett exempel på där de kan stå i konflikt med varandra, något konkret, så att vi fattar vad det handlar om?
- MARIA: Absolut. Ett exempel som Karin brukar ta upp vet jag är att om man tittar på de platserna som ofta är mest uppskattade i en stad eller ett samhälle, kanske stora torget eller så, det är också ganska brottsdrabbade platser. Och vissa personer, precis som Karin beskrev innan, tycker ju att det här med att det finns mycket folk och att det är ett vimmel, att man känner sig väldigt trygg där. Medan för andra kan det vara en otrygghetsfaktor. Men det som jag skulle vilja lyfta fram i det här, som jag tror kan vara vägen framåt, för det är det vi försöker snappa upp i vår vägledning. Hur skulle vi kunna göra på ett annat sätt gentemot vad vi har gjort idag, för att få ett bättre resultat? I samhällsbyggnadsprocessen som det ser ut idag är det dels många olika faser och många olika personer som är engagerade i de olika faserna.
- WILLY: Och när många är engagerade är ingen riktigt ansvarig?

MARIA: Så är det, och det är också så att vissa saker faller bort på vägen. Även om man skulle ha haft en väldigt bra diskussion kring de här frågorna, låt säga i detaljplaneskedet, är det inte säkert att de diskussionerna hänger med till nästa skede när man väl ska börja projektera och bygga till exempel. Men sen handlar det också om möjlighet att få skaffa sig lokalkännedom som planerare. Jag är ju arkitekt och har tidigare jobbat på en planavdelning på en kommun, och jag vet själv hur det ser ut. Dels är det många frågor som ska komma med, dels är tiden knapp, man ska snabbt få fram, i alla fall om man jobbar i en tillväxtkommun, en detaljplan. För man måste ju möjliggöra att det kan byggas och så vidare, för att vi har bostadsbrist. Då är det ofta möjligheten att skaffa sig lokalkännedom som stryker på foten. Som planerare har man inte tiden att vistas tillräckligt mycket ute i det här området för att riktigt få kläm på vad det är som är viktigt just här. Som Karin sa innan, det finns ju de här principerna i CPTED, och allt det här är ju gott och väl. Till exempel ändamålsenlig belysning är det aldrig fel att jobba med, samtidigt är det som kan få riktigt bra effekt för både trygghet och brottsförebyggande att man får kläm på vad det är just på exakt den här platsen. Det handlar om platsspecifika lösningar ändå, som bygger på de här principerna.

WILLY: Och får jag fråga dig då, Sofie, nu kommer ju ni snart med det här förslaget. Tror du att det kommer bli en märkbar förbättring, att i stort sett alla som nu när man nu planerar såna här gemensamma utrymmen kommer att hantera det här bra?

SOFIE: På grund av vår vägledning? Man kan ju alltid hoppas.

WILLY: Men nu ska vi vara realistiska. Vad du tror, inte drömmar.

SOFIE: Maria tycker naturligtvis att jag ska säga ja, men naturligtvis blir det inte så. Det är ju fortfarande det här steg på vägen, mycket handlar ju om att förstå när man är den som är ansvarig för en plan, planeraren, att man måste ha med andra som kan saker. Sen måste man från olika håll begripa att brottsförebyggande, trygghetsskapande åtgärder är en sak. Vi har ju en massa annat, och så ska man få ihop det. Sen tror jag också att tricket där vi förhoppningsvis kan hjälpa till är att se till att det kommer med hela vägen. För sen har man exploatörer till exempel som säger att det där är så dyrt, vi gör inte så. Det ser du på allting, det trillar bort på vägen och sen får du något på slutet. Men vi hoppas på att vi ska hjälpa till med det, och visserligen blir ju detta något på

webben men vi kommer också ut och berättar om det tillsammans med andra.

WILLY: Så om de inte gör som ni säger så borde de ändå veta att de gör fel om de inte följer ert tänk?

SOFIE: Ja, eller i alla fall ta till sig så mycket av vårt tänk att de kan tänka ett snäpp till och kanske komma ännu bättre fram än vad vi kan göra med vårt.

WILLY: Vi tackar er såhär långt. Magnus Ydmark, stadsbyggnadsdirektör i Sundsvall. Känner du igen dig i den här bilden, att det finns en risk att de här kloka tankarna och kunskapen som faktiskt finns kring trygghet lite riskerar att försvinna på vägen?

MAGNUS: Jag känner igen mig i utmaningen, tycker du beskriver det bra Maria. Den här pressen som finns, ganska snabba processer, att få igenom en plan. Det är många aspekter. Jag är utbildad landskapsarkitekt från början och då tränas man just i det här att försöka se från olika perspektiv. Det är otroligt svårt. Det är alltid en utmaning. Och precis som ni andra var inne på, det är alltid olika aspekter som vägs mot varandra.

WILLY: Ser du ofta en konflikt mellan denna trygghetsaspekt och andra delar som tillsammans bildar trivsel?

MAGNUS: Jag tror utmaningen är att se hur de kan stärka varandra. Och där har du bra exempel. Kommer man in tidigt i en process både i planprocessen men ännu mer kanske i projekteringsfasen, att ha med den här diskussionen och aktörer som kan platsen, kan frågorna, till exempel polisen eller socialförvaltningen etcetera. Där kan vi jobba på ett annat sätt och det har vi framgångsrikt provat i Sundsvall.

WILLY: Vad har ni gjort då?

MAGNUS: Jag kan säga ett par olika exempel. Det ena är väldigt specifikt, Resecentrum som ni var inne på, där vi är precis i startgröparna för att

bygga om centralstationen till ett resecentrum. Där har vi tidigt haft en bred dialog med både polis och socialsekreterare etcetera.

WILLY: Och vilka konkreta åtgärder, du behöver inte berätta alla, förhoppningsvis är det många, men några konkreta åtgärder för att höja tryggheten, vad är det?

MAGNUS: En specifik del är en sån enkel sak som toaletter eller förvaringsskåp som man gärna placerar på en plats som man inte riktigt vet hur man ska använda annars. Lite undanskymt någonstans långt ner. Det är ju helt fel. Och det insåg man i de här samtalen också, när vi fick inspelen från polisen till exempel. Då har man vänt på det och placerat på ett helt annat sätt, för det handlar ju precis som jag har sagt att synliggöra. Att inte ha de här döda ytorna som ingen ser vad som händer på. Den andra aspekten skulle jag säga är det storskaliga, långsiktiga. Hur jobbar vi med stadsmiljön? Där skulle jag säga att tilliten och kännedomen och personliga kontakter många gånger jätteviktiga.

WILLY: Det är ju en kedja här anar jag i beslutsfattandet. Tycker du att andra, det är väl den politiska makten ytterst, tänker tillräckligt mycket säkerhet?

MAGNUS: Säkerhetsfrågan är högt upp på agendan, absolut.

WILLY: Men inte bara att de säger att det är viktigt. Märker du det också i den praktiska hanteringen?

MAGNUS: Ja, absolut. Det kan vi se på nämnds nivå då, Stadsbyggnadsnämnden. Där är det ju med jämna mellanrum ganska mycket diskussioner kring det. Hur har vi hanterat säkerhetsfrågan. Så från politisk sida är man ju väldigt medveten om frågan och diskuterar den, och det tycker jag är det viktiga. Sen ska vi naturligtvis leverera tycker jag också.

WILLY: Är det ibland också en konflikt med ekonomi, att det här skulle vi vilja göra för att det skulle skapa en väldigt bra trygghet men det är för dyrt?

MAGNUS: Det är klart att det ibland är en ekonomisk fråga. Jag skulle säga att oftast är det inte det, utan precis som ni var inne på, tänka till. Och

tänka till med andra perspektiv än de man kanske själv gick in med från början. Belysa det från andra håll. Men det är absolut en ekonomisk fråga, inte minst i drift. Där har vi ju gått in i Sundsvall med en av våra starkaste kvaliteter, tätortsnära natur. Vi har mycket skog intill våra bostadsområden. För det måste man skilja på också. Det här är väldigt olika miljöer. Pratar man offentliga miljöer i staden eller resecentrum är det en del. Men bostadsområdena, med skog tätt inpå, där har vi tagit beslutet att det ska vara rekreationsskog. Så det röjs, underhålls, blandas upp i växtbestånden etcetera, för att göra det tryggt. Men det kostar pengar.

WILLY: Karin nämnde ju också att på de goda exemplen hymlar inte ansvariga med att här har vi problem med säkerhet. Märker du ibland att det är lite prestige och att man inte vill erkänna att det här är ett problem?

MAGNUS: Det är klart att det kan skava. Det är väl ingen som är stolt över att man har problem. Men precis som du säger tycker jag att den första förutsättningen är att erkänna att här har vi en utmaning.

WILLY: Men skaver det så mycket att man ibland inte vill se problemen riktigt tycker du?

MAGNUS: Jag tycker det som vi har sett i Sundsvall snarare är tvärtom, det är motiverat, att nu måste vi ta tag i det här tillsammans. Det är den andra delen, att det finns inte en aktör som kan lösa det. Man kan inte bygga bort det här, utan man måste jobba på många sätt.

WILLY: Till sist då till dig, såhär långt, känner du att nu är vi ändå nära i Sundsvall, nu inom några år kommer vi ha en väldigt god trygghet i de här gemensamma rummen?

MAGNUS: Bättre och bättre, det är aldrig färdigt. Det är ett pågående arbete, alltid, eftersom våra miljöer ständigt förändras. Vi bygger nytt, det handlar om att förvalta, drifta, precis som vi är inne på. Man måste upprätthålla det. Känna att det här är en plats som någon har en omtanke om, där jag känner mig välkommen och sedd.

WILLY: Tack såhär långt Magnus. Bodil Hansson, välkommen upp, kommunstyrelsens vice ordförande och socialdemokrat från Sundsvall.

BODIL: Tack.

WILLY: Nu ska jag inte ha något förhör här, men hur mycket kan du om de här frågorna?

BODIL: Jag är inte inne i detalj, däremot jobbar vi ju med de här frågorna strategiskt och vi har också politiskt pekat ut att det här är en viktig strategisk fråga för oss. Vi jobbar i Sundsvall utifrån vår hållbara tillväxtstrategi, där vi också har pekat ut att trygghetsfrågorna är en viktig fråga för att vi ska växa och för att vi ska utvecklas som kommun. Vi har också från den politiska majoriteten pekat ut att att minska de sociala skillnaderna är den viktigaste politiska frågan.

WILLY: Och hur märks det när man planerar gemensamma rum, att minska de sociala skillnaderna?

BODIL: Vi har ju låtit göra en socioekonomisk kartläggning där vi har identifierat att vi har sju olika kommundelar i vår kommun som har särskilda utmaningar. Där ser vi, precis som vi varit inne på tidigare här, att det räcker inte med en insats. Här behöver vi jobba både med att motverka utanförskapet, minska arbetslösheten, men också rusta upp den fysiska miljön. Alla bostadsområden i Sundsvall ska vara bra bostadsområden.

WILLY: Hur ofta är det en konflikt mellan mer trygghet och ekonomi?

BODIL: Jag tror inte att konflikten gäller mer trygghet eller ekonomi. Däremot kan den politiska konflikten stå i om vi ska satsa mer på förebyggande insatser eller om vi ska vidta åtgärder som lindrar här och nu. Ska vi satsa mer på fältassistenter eller mer på ordningsvakter?

WILLY: Och de hänger ihop?

BODIL: De hänger ihop. När det gäller den fysiska miljön så finns det en bred politisk enhet.

- WILLY: Jag tänkte just fråga, du företräder socialdemokraterna, men tycker du att det ibland brukar vara att man märker att det här också i någon bemärkelse är en ideologisk skillnad mellan borgerliga partier och till exempel socialdemokraterna? Eller är samsynen stor över de gränserna?
- BODIL: Trygghetsfrågan är högt upp på den politiska agendan, både för de politiska partierna, men vi märker också att det finns ett stort engagemang för de här frågorna bland medborgarna. Sen, den ideologiska skiljelinjen som jag ser i vår kommun handlar mycket om förebyggande insatser eller mer hårda tag, kameror, ordningsvakter och så vidare. Jag tror att vi behöver jobba med både och.
- WILLY: Ja. Och du var inne på det, men är det många kommunmedborgare som hör av sig till dig och säger att det här måste ni förbättra vad gäller trygghet och så?
- BODIL: Det är ett stort engagemang hos kommunmedborgarna, ett engagemang som vi också försöker ta tillvara på. Vi har ju 15 lokala trygghetsgrupper runt om i vår kommun, där vi har kommunen som deltar i de här trygghetsgrupperna, polisen är med, företagare är med, men även kommunmedborgare. Där gör man till exempel trygghetsvandringar för att identifiera vilka otrygga miljöer vi har i det här området, som vi sen skickar in i samhällsbyggnadsprocessen så att man också får medborgarnas perspektiv.
- WILLY: Känner du dig otrygg ibland när du rör dig i såna här rum?
- BODIL: Nej, det gör jag nog inte så. Nu ska jag väl vara ärlig och erkänna att jag befinner mig i den åldern så jag kanske inte vistas ute på de mörkaste timmarna på dygnet.
- WILLY: Och det är inte för att du känner dig otrygg?
- BODIL: Det är för att jag är trött. Så det är mest dagtid och då känner jag mig inte otrygg.

WILLY: Ja, men får jag fråga också innan vi ska ta ett gemensamt samtal, är det många platser i ditt område där du ändå tycker att det här är inte tillräckligt bra? Finns det ett antal eller bara någon enstaka? Ge någon liten skattning?

BODIL: Det är klart att vår busstation är ett sånt område där vi har en väldigt trist miljö och där det också periodvis är ganska stökigt, och där många medborgare vittnar om att de upplever otrygghet. Det är klart att när vi nu bygger ett nytt resecenter är det viktigt att vi inte tar med den dåliga belysningen och de undanskymda platserna eller den tråkiga miljön. För vi vet ju att det är alltid svårare och dyrare att gå in och förändra i befintlig bebyggelse. Därför är det också viktigt att vi gör rätt från början.

WILLY: Är det inte så, jag tänkte ställa samma fråga till Karin sen, att det ändå finns ett antal personer som ändå är kriminella eller alltid kommer att skapa otrygghet? Det kan vi ju inte bygga bort, de kommer finnas någonstans?

BODIL: Vi kan inte bygga bort missbruket och inte förbjuda vissa kommunmedborgare att vistas på vissa platser. Däremot är det inte tillåtet att begå brott. Det behöver vi också vara tydliga med och kan naturligtvis aldrig acceptera det. Det är också därför som vi behöver jobba med flera olika insatser, både de sociala insatserna men också med de fysiska åtgärderna.

WILLY: Karin, vad säger du om detta?

KARIN: Jag säger som jag inledde, tillfället gör tjuven, man kan inte få bort den kriminella drivkraften genom att bygga bort. Men tillfället kan man ta bort och då kan man faktiskt få ner åtminstone en del av brottsligheten.

WILLY: Och det är inte bara att man hela tiden bara skyfflar undan det till något annat?

KARIN: Nej, det finns det faktiskt ganska gedigna studier på att gör man saker med miljön så kan vissa saker flyttas men det tunnas ut, om man säger så.

WILLY: Nu har vi hört fyra andra talare och du jobbar ju mycket med det här på Brå, vad tänker du runt det du har hört?

KARIN: Jag tänker såhär, det är jättebra att det efterfrågas politiskt att man jobbar såhär, tycker jag. Det är ruta ett, det måste göras. Annars händer det ju ingenting. Du pratar om den här politiska skiljelinjen, och du pratar om hårdare tag eller inte hårdare tag. Det vi pratar om är att det brottsförebyggande arbetet ska vara kunskapsbaserat. Det ska bygga på den lokala problembilden och på det som vi vet fungerar mot just de problemen som man har. Så ju mer man vet och ju mer specifikt, och ju mer man riktar insatserna på de problemen. Det kan vara hårda tag som är det som behövs i en viss situation. Precis som du säger behöver man blanda. Men man behöver också veta om det är just ordningsvakter som kan råda bot på det här problemet eller inte. Ordningsvakter känns ju lite grann som en sån sak, när det gäller kanske resecentrum, som man måste ta till för att man har tänkt fel i den här processen som vi pratar om här.

WILLY: Det här kanske inte du inte törs svara på, men du ser ju helheten, ser du ibland att ideologin lite får företräde framför kunskap om vad man bör göra?

KARIN: Om jag riktigt hårdrar det och nästan gör en sketch av det vi ser så är det att en sida säger att det är fritidsgårdar och den andra sidan säger kameror. Eller efterfrågar och beställer kameror eller fritidsgårdar, för de ser att det är lösningen på problemet. Utan att titta på den lokala problembilden, man kanske bara tänker att det är ungdomar som hänger som är problemet och då är det fritidsgårdar som är lösningen, eller kameror. Fastän det kanske inte ens är ungdomar som är ett problem. Så man måste rota, man måste kunna saker om sitt problem. Det här kan inte politikerna sitta och rota i utan det måste ju tjänstemännen ta fram. Man måste lita på och beställa att tjänstemännen tar fram en god bild av problemen när det gäller brott.

WILLY: Ser du ofta att politikerna mer tänker på insändarsidan och ledarsidan i lokaltidningen än på att anlita tjänstemän och be dem ta fram underlag?

KARIN: Jag vet inte om det har med media att göra, mer valrörelse kanske. Att man lovar saker i en valrörelse, att man har gjort analysen och säger att då sätter vi in det här som botemedel. Det är såklart inte en rolig sak för en politiker att säga, att då beställer vi ett gott kunskapsunderlag. Det är kanske inte det som funkar i en valrörelse, så det får man ha förståelse för.

WILLY: Tack såhär lång till er alla. Nu tänkte jag släppa ordet fritt, om det finns frågor här?

PUBLIK 1: Jag heter Staffan Nordberg och kommer från Svensk försäkring. Vi tillsatte ju en så kallad trygghetskommission med Fredrik Reinfeldt, som tar upp lite av de här ämnena. Men jag tänkte faktiskt inte nämna det utan ett annat arbete som polisen startade för ungefär 20 år sen som kom att heta Bo tryggt. Polisen har inte riktigt resurser så det hände inte så mycket hos polisen med att förnya det arbetet. Det medförde då att för några år sen tog Tryggare Sverige över stafettpinnen och driver ett arbete om hur man ska hitta tryggare platser. Då ser vi att i det arbetet ingår egentligen i huvudsak fastighetsbolag. Alltså de privata aktörerna och näringsliv. Och så ser jag här att vad vi arbetar med är det offentliga. Men hur får vi det här att samverka?

WILLY: Ska Boverket ta den pucken, om ni kan?

SOFIE: Ja, när vi gör våra arbeten har vi ju alltid referensgrupper i privata sektorn med, och andra organisationer och myndigheter. Vissa samarbetar vi med djupare och andra inte. Det som vi också säger, inte bara när det gäller trygghetsfrågor, det är att du behöver ha med medborgare, fastighetsägare, handelsidkare när du gör en plan. Du måste, det här som Magnus Ydmark säger, veta hur det är lokalt. Och hur får man reda på hur det är lokalt? Det är naturligtvis med frågande. Så det är en sak vi lyfter hela tiden. Det lyfter, tror jag, alla myndigheter idag i sitt arbete med olika stuprörsfrågor eller breda frågor. Så det är väl mitt svar, att självklart är fastighetsägare fastighetsförvaltare, annars får vi aldrig någon långsiktighet med i vårt arbete.

PUBLIK 1: Men inte vice versa?

- SOFIE: Inte vice versa när det gäller just den som du talade om att Tryggare Sverige gör just nu.
- WILLY: Fler frågor?
- PUBLIK 2: Tack, Thomas heter jag och är trygghetschef på MTR. Jag har jobbat en del med de här frågorna i tidigare roller som jag har haft. Jag tycker det jag hör från Sundsvall är ljuv musik i mina öron, jag tror jag ska flytta till Sundsvall. Men jag tänkte på det du sa, Magnus, om att det kostar pengar i förvaltningsskedet. Det gör det ju. Men frågan man måste ställa sig då är vad det kostar om vi inte gör det. För då kommer det kosta ännu mer pengar, tror jag. Det var en kommentar egentligen.
- MAGNUS: Ja men det är helt rätt. Flera kommuner står ju i ett ekonomiskt svårt läge nu här, och precis som många andra så har vi en pågående situation i Sundsvall kring hur vi jobbar framöver. En sak som vi var tydliga med där är att vi kommer inte spara in på den här delen, utan det här är så pass viktigt. Klottersanering etcetera, allt det där som synliggör att det här är en plats som någon bryr sig om, det är fortsatt prioriterat.
- WILLY: Men händer det ibland, Magnus, att du knyter näven i fickan, men de här politikerna fattar ju inte? Var ärlig nu.
- MAGNUS: Hur ska jag nu svara. Jag kan säga att jag är relativt ny i Sundsvall, flyttade upp för fem månader sen. En av de sakerna som gjorde att jag valde att ta det här jobbet, den här utmaningen, var just dialogen. De förtroenden, den tilliten som finns mellan politiker och tjänstepersoner i Sundsvall.
- WILLY: Du har jobbat med den här typen av frågor på andra ställen?
- MAGNUS: Ja, jag har varit 11 år i Helsingborg stad tidigare med samhällsplanering.
- WILLY: Okej. Utan att du nu jämför med Helsingborg, för det kan ju vara känsligt, men vad var det i Sundsvall som fick dig att flytta dig om det nu var jobbet?

MAGNUS: Dels är det ju en stad som har driv, engagemang, den här tilliten finns mellan politiker och tjänstepersoner. Sen kan jag rekommendera det som plats att bo på. Var på ett seminarium i förrgår där man konstaterade att Norrland har Europas bästa livskvalitet. Och det är ganska häftigt, och där kan vi också prata om vad det är som gör det. För det är en upplevelse som vi som bor där har, och det tror jag också spär på och synliggör att överlag mår man väldigt bra och känner sig trygg i samhället.

WILLY: Jag ska betona att detta seminarium är inte sponsrat av Sundsvalls kommun, det börjar verka lite planterat här och där. Vi har några minuter kvar. Om vi ska summera. Hur optimistiska ska vi vara? Karin, om du börjar. Du har jobbat med de här frågorna ett tag, känner du att vi har kommit väldigt långt? Det är ju som alla säger här, man når ju aldrig ända fram, men börjar vi närma oss ett rimligt lugn?

KARIN: Nej, inte ett rimligt lugn. Jag skulle säga att frågor går ju alltid lite upp och ner, trender lite i politiken och så vidare. Det här har ju varit lite hett minst en gång tidigare. Nu känner jag att vi har ett uppdrag på Brå att göra en bedömning av det brottsförebyggande arbetet varje år i en rapport. Där har vi nu två år i rad sagt att det här är något som är väldigt viktigt och jag tror det ligger lite bakom att ni nu har fått det här uppdraget, att vi vill att det här ska komma ut. Brå kan inte ensamt stå och säga det här utan vi måste säga det enat, ihop med de andra myndigheterna, att det är viktigt att få in den här frågan i planeringsprocessen. Så jag känner att det är på g. De som ligger långt fram nu, kanske jag också sponsrar Sundsvall här lite grann, men de vet det här. Helsingborg ligger också väldigt långt fram ska jag säga. Men vi måste få med oss de andra. Då tänker jag medelstora och kanske något mindre städer som kanske inte har riktigt samma resurser. Ni säger att kommunkassan är lite skral på sina håll. Men såna städer som växer framför allt, där känner jag att de måste vi få med på tåget så att det inte bara smackas upp nu.

WILLY: Ja. Vad säger ni från Boverket? Vad är er del? Hur långt ifrån eller nära är vi något slags rimligt optimum?

MARIA: Jag tror också att det är viktigt att tänka att vi aldrig kommer vara klara med den här frågan. Det är ständigt återkommande och man behöver ständigt arbeta med det här. Men jag tror, om vi nu pratar om pengar, att åtminstone i planeringsskedet behöver det inte kosta mer pengar att

arbeta med de här frågorna. Det handlar bara om att hitta rätt partners att samverka med.

WILLY: Jobba smart?

MARIA: Ja, och så som man jobbar, då ska jag också säga bland annat i Sundsvall, där planerarna faktiskt har en direkt dialog med polisen. Man sitter runt samma bord, tittar på ritningarna och säger, nja, det där kanske inte blev så bra, och så vidare. Det är en väldigt bra väg framåt. För får polisen till exempel några planer bara på remiss under en fas, då vet inte de vad de ska titta på. Poliserna är inte arkitekter och arkitekterna kan också sitta och känna att ja, så. Så att man samverkar med de som vet och har en dialog, där kommer man långt utan att kosta mer.

WILLY: I en mening var bara Magnus och Bodil, om fem år om vi står här, kommer ni kunna säga, nu är det väldigt tryggt hos oss?

MAGNUS: Absolut, det är det redan, och det kommer bli ännu tryggare. Vad jag tycker är viktigast är att det är fortsatt samtal, att vi fortsätter på den vägen som vi har i Sundsvall. Jobbar tillsammans med fastighetsägare med polismyndigheter.

WILLY: Ja, och Bodil?

BODIL: Vi kommer alltid behöva jobba med de här frågorna. Det kommer nya generationer, nya aktörer och nya problembilder.

WILLY: Tack för att ni kom, tack till panelen.

JOHANNES: Du har hört ett avsnitt av Snacka om brott special från Brå, inspelat i Almedalen 2019. Medverkade gjorde Karin Svanberg, enhetschef på Brå, Maria Eggertsen Teder, arkitekt på Boverket, Sofie Adolfsson Jörby, enhetschef på Boverket, Bodil Hansson, kommunstyrelsens vice ordförande i Sundsvall, socialdemokrat, och Magnus Ydmark, stadsbyggnadsdirektör i Sundsvall. Moderator var Willy Silberstein. Tack för att du lyssnade.